

ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

© Сіренко О.І., 2007

Розглянуто проблему формування витрат на інноваційні технології. Розкрито сутнісне наповнення поняття “інноваційна технологія”, запропоновано групування витрат на інноваційну діяльність відповідно до життєвого циклу інновацій, досліджено можливість прогнозування витрат на інноваційну діяльність на основі функціонального підходу.

Ключові слова: технологія, інноваційна технологія, формування витрат, витрати.

The problem of forming of charges is considered on innovative technologies. The essence filling of concept is exposed “innovative technology”, grouping of charges is offered on innovative activity in accordance with the life cycle of innovations, probed possibility of prognostication of charges on innovative activity on the basis of functional approach.

Key words: technology, innovative technology, forming of charges, charge.

Постановка проблеми

Сьогодні підприємства використовують кожен шанс для підвищення своєї конкурентоспоможності. Питання інноваційної технології для підприємств особливо актуальне, має практичну цінність, оскільки сприяє формуванню конкурентних переваг в ринкових умовах. Однак проблема формування витрат на інноваційні технології в науковій літературі розглядається поверхнево, що не дає підприємствам змогу приймати ефективні управлінські рішення, направлені на їхній інноваційний розвиток. Формування витрат на інноваційні технології полегшить можливість ефективного прогнозування та контролю за витратами на інноваційну діяльність.

Впровадження інноваційної технології для українських підприємств в умовах поглиблення конкуренції потребує значних інвестиційних коштів, які можна залучити за рахунок власного і позичкового капіталу, як вітчизняного, так і іноземного походження.

Залишається невирішеною частина проблеми, пов'язана з формуванням витрат на інноваційні технології, якої стосується ця стаття. Вирішення окресленої проблеми сприятиме підвищенню конкурентоспоможності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Різноманітні аспекти формування витрат підприємства досліджує Н.В. Бондарчук [2], який зазначає їхній сучасний стан і пропонує до застосування систему функціонального формування витрат на підприємствах. Інші автори, зокрема, С.І. Тарасенко, Н. А. Караван [7] розкривають проблему підвищення конкурентоспоможності підприємств за рахунок зниження рівня витрат, М.В. Жовнірова [8] пропонує основні напрямки удосконалення системи управління витратами на підприємствах з урахуванням проблем формування витрат. Автори Н. В. Бондарчук і М. В. Жовнірова [2; 8] поділяють думку щодо персональної відповідальності за формування поточних витрат по функціональних центрах витрат.

У працях вчених Д.М. Стеценка, А.В. Григоровича, А.П. Дука, В.С. Іфтемінчука, Л.М. Алексеєнка, В.М. Олексієнка, А.І. Юркевича, Р. Дякієва [1; 3; 4; 6;], розкриваються різноманітні економічні поняття, які стосуються інноваційної діяльності підприємства, автори В.В. Стадник, М.А. Йохна [5] узагальнили світовий і вітчизняний досвід управління інноваційними процесами в економіці. Однак деякі аспекти досліджуваної проблеми не потрапляють в поле зору науковців. Це, насамперед, стосується конкретної проблеми, пов'язаної із формуванням витрат на

інноваційні технології. З огляду на це, у статті характеризується поняття “інноваційна технологія”, від розуміння якої залежить формування витрат.

Постановка цілей статті

Метою цієї статті є розроблення методичних підходів до формування витрат на інноваційні технології. Відповідно до мети в статті поставлено такі головні завдання:

- по-перше, розглянути сутнісне наповнення поняття “інноваційна технологія”;
- по-друге, запропонувати групування витрат на інноваційну діяльність відповідно до життєвого циклу інновацій;
- по-третє, дослідити можливості прогнозування та контролю витрат на інноваційну діяльність.

Виклад основного матеріалу

Поняття “інноваційна технологія” можна сформулювати на основі аналізу опрацьованих літературних джерел, результати якого відображені в табл. 1.

Таблиця 1

Трактування сутності і значення технології

№ з/п	Визначення сутності технології	Джерело
1	Технологія – 1) сукупність методів оброблення, виготовлення, зміни властивостей сировини і матеріалів у процесі виробництва, 2) наука про способи впливу на сировину і матеріали за допомогою відповідних засобів виробництва.	[1, с.201].
2	Технологія – (грец. – мистецтво, майстерність, уміння) – 1) сукупність методів оброблення, виготовлення, зміни стану, властивостей, форми предметів праці (сировина, матеріали або напівфабрикати), які здійснюються в процесі виробництва матеріальних благ. Сучасне 2) – один із факторів підвищення ефективності суспільного виробництва.	[3, с.557].
3	Технологія – 1) Фактор виробництва, наукові методи досягнення практичних цілей. Поняття "Технологія" охоплює три групи технологій: технологія продуктів, технологія процесів і технологія управління. 2) Сукупність способів обробки або переробки сировини, матеріалів та напівфабрикатів. 3). Також сам процес обробки або переробки, а також складання чи будівництва. 4). Переносно — описання способів обробки (переробки) у вигляді карт, конструкцій, креслень, графіків тощо. До складу сучасної технології, що є одним із найрухоміших елементів виробництва і швидко змінюється з розвитком техніки, входить технічний контроль виробництва.	[4, с.578].
4	Технологія – розроблення продукту, його виробництво, кваліфікація та фах працівників, тобто усі чинники, які визначають рівень технологічного розвитку.	[5, с.492].
5	Технологія – 1) розроблення продукту, його виробництво, кваліфікація та фах працюючих, тобто усі фактори, які визначають рівень технологічного розвитку; 2) сполучення обладнання, інфраструктури, інструментів та відповідних технічних знань і навичок, необхідних для здійснення бажаних перетворень у матеріалах, інформації чи людях; 3) сукупність методів і засобів перетворення вхідних матеріальних ресурсів, інформації та інших компонентів “входу” системи на товар і інші компоненти її “виходу”.	[6, с.469].

У деяких із наведених вище визначень наявні спільні риси, а саме тлумачення технології – як сукупності методів оброблення, виготовлення, зміни властивостей сировини і матеріалів у процесі виробництва.

Враховуючи проаналізовані тлумачення, доцільно вважати, що “інноваційна технологія” – це сукупність методів і засобів перетворення вхідних матеріальних ресурсів, інформації та інших компонентів “входу” системи на інноваційний продукт, науковий спосіб впливу на сировину і матеріали за допомогою відповідних засобів виробництва (знарядь праці), систему методів щодо

створення науково-технічної продукції, починаючи від фундаментальних досліджень і закінчуючи збутом і обслуговуванням у споживачів.

Графічне відображення поняття “інноваційна технологія” полегшить сутнісне його розуміння (див. рисунок).

Зміст інноваційної технології [авторська розробка]

Інноваційна технологія може забезпечити зростання прибутку за рахунок зниження затрат при їхньому формуванні на інноваційну діяльність. Виявлення проблеми формування витрат на підприємстві зводиться до визначення причин недостатньої оперативності обліку [8].

Категорія “Формування витрат” висвітлена в праці Н. В. Бондарчука [2]. Він вважає, що це один із найважливіших напрямів у менеджменті підприємства. Формування витрат підприємства є складним процесом і за своєю суттю означає управління всією діяльністю підприємства, тому що охоплює всі процеси, які відбуваються в ньому.

Формування витрат – це управління діяльністю підприємства, що включає планування, аналіз, контроль, регулювання та облік витрат і дає змогу вчасно виявляти відхилення, які виникають, для своєчасного їхнього усунення.

Базою для формування витрат є ресурсний склад виробничої системи, а витрати всіх видів ресурсів, які здійснюються під час операційної (основної) діяльності підприємства, своєю чергою, є категорією, яка об'єднує формування та використання ресурсів виробничої системи [7, с. 393].

Витрати на інноваційну діяльність можна об'єднати у відповідні групи, наведені в табл. 2.

Групування витрат на інноваційну діяльність

№ з/п	Витрати на інноваційні технології
1	Витрати на генерацію ідей: витрати на формування критеріїв інноваційного продукту, витрати на формування команди фахівців на генерацію задуманого.
2	Витрати на перевірку і відбір ідей.
3	Витрати на розроблення і перевірку задуму інноваційного продукту: витрати на розроблення прототипу (взірця); витрати на державні охоронні документи (патенти, свідоцтва); трансакційні витрати.
4	Витрати на аналіз ринку для інновації і розроблення плану її просування.
5	Витрати на оцінку можливостей підприємства: витрати, пов'язані із взірцем: витрати на тестування взірця; витрати на апробацію; витрати на удосконалення взірця. Витрати, пов'язані із персоналом (у разі необхідності): витрати на підвищення кваліфікації кадрів; витрати на перепідготовку персоналу.
6	Витрати на розроблення інноваційного продукту: витрати на впровадження наукової розробки; витрати на розроблення технологічних рішень; витрати на розроблення технологій; витрати на технологічне устаткування; витрати на стандартизацію.
7	Витрати на ринкову апробацію інноваційного продукту (на зразки); витрати на рекламу; витрати на канали збуту.
8	Витрати на розгортання комерційного виробництва нового інноваційного продукту: витрати на комерціалізацію (витрати пов'язані із продажем прав власності).
9	Витрати на збут та підтримання життєздатності інноваційного продукту. витрати на рекламу; витрати на канали збуту; витрати на ремонт та гарантійний сервіс(у разі необхідності).

Формування витрат дасть змогу правильно підрахувати, запланувати і контролювати рівень витрат. Формування витрат на підприємствах промисловості з використанням загальних принципів організації управлінського обліку та його методів пропонується здійснювати за допомогою розроблення і застосування системи функціонального формування витрат. Вона являє собою постійний моніторинг запланованого на основі стандартів рівня витрат, які формуються у функціональних центрах підприємства, що дає змогу вчасно виявляти відхилення, які виникають, та своєчасно їх усувати.

Для сучасних підприємств актуальнішим стає не стільки завдання точного й повного визначення величини витрат, скільки запобігання появі невинуватених витрат, яких можна було б уникнути. Для вирішення цього завдання використовують систему функціонального формування витрат, суть якої полягає в тому, що керівництво підприємства та його фахівці мають не тільки визначати витрати, але й повніше контролювати використання ресурсів за допомогою контролю за різними роботами, запобігаючи виникненню невинуватених витрат.

Система функціонального формування витрат розглядається як інструмент формування витрат на підприємстві, як модель організації управлінського обліку, як складова системи управління підприємством. Метою створення системи функціонального формування витрат є посилення, на основі системи стандартів контролю витрат, за функціональними центрами витрат за допомогою персональної відповідальності керівників цих центрів.

До основних принципів формування системи функціонального формування витрат належать такі: використання функціонального підходу, відповідно до якого з реалізацією кожної загальної функції асоціюється виникнення певних витрат; забезпечення відповідності організаційної структури управління підприємством функціональному підходу до його діяльності через формування функціонально-структурної організації підприємства; використання стандартів витрат; застосування бюджетного методу формування витрат [2, с. 12-14].

Висновки

З вищенаведеного можна зробити висновок, що запропонована структура інноваційної технології є цілком обґрунтованою і необхідною для діяльності промислових підприємств. Формування витрат на підприємстві дає змогу частково усунути причини недостатньої оперативності обліку, дасть змогу оперативно аналізувати, прогнозувати, контролювати та регулювати витрати, а це, своєю чергою, покращить конкурентоспроможність підприємства та систему мотивації праці за досягнення кінцевого результату.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження плануємо спрямувати на розширення існуючого групування витрат, тобто ґрунтовнішого розгляду витрат за окремими елементними групами відповідно до життєвого циклу інноваційної діяльності.

1. Алексєнко Л. М., Олексієнко В. М., Юркевич А. І. *Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок (українсько-англійський-російський тлумачний словник)*. – К.: Видавничий будинок “Максимум”: Тернопіль “Економічна думка”, 2000. – 592 с. 2. Бондарчук Н. В. *Концепція системи функціонального формування витрат // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємство. Запоріжжя, 2004. – №3. – С. 11–14* 3. *Генеза ринкової економіки: Навч. економ. словник-довідник для студ. вищ. навч. закл. освіти усіх рівнів акредитації / Уклад. В.С. Іфтемінчук, та ін. / За наук. ред. Г.І. Башнянина, В.С. Іфтемінчука. – Львів: Магнолія плюс, 2004. – 682 с.* 4. *Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера. За редакцією Р. Дякієва. – Київ: Міжнародна економічна функція, 2000. – 704 с.* 5. *Стадник В. В., Йохна М. А. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2006. – 464 с.* 6. *Стеченко Д.М., Григорович А.В., Дука А. П. Менеджмент. Словник-довідник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. зак. – Хмельницький: Поділля, 2004. – 587 с.* 7. *Тарасенко С. І., Караван Н.А. Використання логістичного підходу в управлінні витратами підприємства// Логістика. Вісн. Націон. ун-ту “Львівська політехніка”. – Львів: Видавництво НУ “Львівська політехніка”, 2003. – № 472. – С. 393–398* 8. www.ipdo.kiev.ua/insitut/article/but7.pdf // :Жовнірова М. В. *Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. 2005. – С. 1–6.* 9. www.imik.wip.pw.edu.pl/innowacje27/strona13.htm.